

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frs., 1/2 an 9 frs., 1/4 an 4 frs. 50 cm.
Fiecare apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Foie bisericească-politică.

Insertiuni

Ună siră garmond odată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr., și de fiecare publicățiune timbru de 30 cr.
Totu ce privește foie să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blași.

Anul III.

Blași 2 Decembre 1893.

Numărul 48.

Planuri.

Șovinistii l-au capacitat pe contele Csáky, că el este bărbatul providențial chemat a duce în deplinire mărețul edificiu al statului unitar-național-magiar.

Și contele Csáky le crede.

Și în credința acesta face toate, câte crede, că sunt de trebuință pentru ajungerea numitului scop.

Dar face numai cât poate.

Și de o cam dată mai multă n'a putut face, decât a pregăti și a prezenta parlamentului felul de felul de proiecte, toate „în vederea edificării și consolidării statului național magiar”.

A prezentat proiectul despre recepțiunea Jidovilor, ca să potă iubiții săi frați în Moisi exploata țera sub firma patentată a patriotismului străvechi, și ca să aibă, unde să se așeze parveniții din Rusia.

A pregătit proiectul despre căsătoria civilă, ca să prospereze viitorile mlădițe „ale statului unitar magiar, sub influința binecuvântării primite dela primar.

Acum ă face „planuri”.

Răbdarea nu-i ajunge, să aștepte rodirile planurilor deja prezentate. El ă vestesce deja prezentarea alor nouă proiecte. Și ai lui cu însuflețire îl aclamă, ca pe cel ă are să-i conducă la pământul făgăduinței.

Planurile viitorului sunt:

1. Abrogarea treptată a școlilor

confesionale și înlocuirea lor cu școle de stat.

2. Luarea preparandiilor profesionale sub îngrijire mai strinsă de stat.

3. Controlarea seminariilor teologice prin organele statului.

Abrogarea școlilor populare-confesionale se va face prin o nouă urcare a salarelor învățătoresci. Și dacă după urcarea cea nouă profesunile ar pute să-și reguleze din propriile sale puteri salarele, atunci ărași prin o nouă urcare, până când statul va rămâne învingătoriu.

Dirigearea preparandiilor și controla seminariilor se va face prin legi nouă, cari le va prezenta dl Csáky la timpul său.

Cetitorii nostri vedă, că șovinistii nu și-au ales rău cal de bătae.

În adevăr planurile contelui Csáky nu sunt numai cutezate, dar și periculoase pentru profesunile nemagiare.

Nu trebuie să ne amăgim. E sigur, că realizarea planurilor contelui Csáky ar fi foarte funeste pentru conservarea noastră națională.

Cu toate aceste, auzind aceste planuri, ne vine a rîde. Ele trebuie să facă asupra orî cărui om serios impresiunea amenințării, ce ți-o face un copil neputincios.

În faptă potă fi ceva mai ridicul, decât a auzi pe un ministru al Ungariei amenințându cu o urcare treptată a salarelor învățătoresci, atunci

când tocmai din vina guvernului țara a ajuns la o crîsă financiară, de care nu s'a mai pomenit nici în timpul de război?

Nu e ore supremul ridicolului amenința pe profesuni cu o întrecere în fixarea salarelor, când profesunile încetându de-odată cu susținerea școlilor populare și medie ar pute să facă Ungaria într'o ăi fără de institute de învățămînt?

Ce ar fi ore de țară, dacă profesunile n'ar susține școle?

Ar rămâne Ungaria tocmai ca împărăția Zulu-Cafferilor.

Și atunci să vezi: misiune culturală în Orientul Europei!

Apoi cu inspecțiunea seminariilor nu ne sparie într'adevăr dl ministru de instrucție.

Bismarck a fost totuși ceva și mai altfel de om ca dl Csáky. Și totuși în cesiunea seminariilor și-a dat de cap.

Firesce că contele Csáky potă mai mult, decât contele Bismarck. El potă reglementa și pe Papa dela Roma.

Cine nu crede, se potă convinge din succesele sale cu scaunul mitropolitan din Zagabria.

El va pută lua sub îngrijirea sa și crescerea preoției. Pentru Jidovi le-a făcut deja dogme și statute. De ce să nu potă face și pentru Români?

Cu un cuvînt trebuie să ne așteptăm la lucruri mari. Contele Csáky ține tare la ceea ce spune.

Și dacă va trăi, va prezenta și

Feuilleton.

Italianii.

Excursiune etnografică.

(Continuare).

Cerul ă senin și aerul blând invită pe Italiani, să iese afară. El între părății locașului său se ăresce. Plăcerea, ce o găsesc omenii mai nordici în conversarea lângă fîgia cu teă, Italianii nu o cunosc. Dacă totuși se întimplă une ori, de se adună Italianii și Italiane la o conversazione între părății casei, ei stău ca pe ace, fac câteva reverințe reci și resulfă, când potă să scape din conveniri de acestea uricioase. Scena, pe care se desvîlă viața adevărată italiană, sunt stradele, piațele, corso, teatrul. Aci convin și se amestecă omeni de frunte și de rînd și-și petrec cu vioiciune nesecată. Italianului îi place să convină cu mulți. Singurătatea gândului și a vieții îl îngreșeză. Tutoara le dă sfat și ajutoriu, strigă și gesticulează neincetat, jocă o comedie, în care participă cu trup și cu suflet, și șilese și pe alții, să participe totu esemenea.

Nespus de interesantă e icona, ce o

oferesc ochilor ărgurile. Pretutindenea vezi activitate febrilă. Omenii n'au stare nici pe un minut, și bat nefcetat din gură și rîbată, și cu cât e mai mic prețul marfei, cu atăta e mai mare larma. Între cumpărătoriu și vîndătoriu se încinge un dialog, dar acesta nu se mai compune din cuvinte, ci din o bogăție de tonuri și gesturi, cum nu o mai poți auzi și vedă nici chiar pe scena teatrelor. Amîndoi își urlă în față, de gîndesci, că îndată ajung la cutite, și — deodată strigă vîndătoriu: Va bene! și aruncă marfa în brațele cumpărătoriu.

Între caracterele cele mai interesante și mai cunoscute ale stradelor se înșiră cerșitorii. Cerșitoriu italian nu-și perde nici odată sperarea în reușită. El ă cercă toate mijlocele, cu cari gîndesce, că va pută deștepta compătimirea omenilor. De multe ori închiriază ei băeți, își lipesc ochii de se par orb, imiteză cu multă măestrie mîni și picioare strîmbe. Omenii aceștia vicleni și neobraznici își aleg de jertfe mai ales pe străini.

Dorul Italianului de petreceri publice de tot felul uu se potă descrie. Chiar și pe seriosul și superbul Roman, care

învîlit în mantăua sa tradițională tratăză pe cei din provincă totdeauna cu demnitate și superioritate domnescă, chiar și pe el îl apucă une ori valurile plăcerilor publice. Pe airia se îndatinăză omenii a cumpăra daruri pe sama pruncilor pe serbătorea Nascerii Domnului. Aci în Roma o facă acesta omenii pe ăia de 6 Ianuarie, în care ăi serbătoreșcă ei în chipul acesta darurile, cari le-au adus pruncului Isus magii dela resărită. Întru amintirea acestei întimplări aranjăză Romanii în dosul Panteonului un tîrgu uriaș. În câteva strade nu vezi alta decât esposiții de jucării de tot felul, aranjate care de care mai original. Prin strade umblă mulțime nespă de omeni. Un bat dobe mic, alții sulfă în trîmbe gătite din găoci de mare ori lărmuesc cu alte instrumente inventate parcă anume pentru a te asurdi. Cei mai mulți fueră cu fuerițe gătite în formă de căteluș ori de pasere ori de altă ființă. Larma e infernală și epideemică. Toți fueră și lărmuesc. Nici chiar signorii îmbrăcați în haine fine nu se potă împotrivi curentului: și ei pun fuerița la buze și fueră. Și apoi cine e acela, care n'a cetit nimica despre carnavalul din Roma? Mii și mii de omeni, îmbrăcați în haine bi-

planurile susnumite în formă de proiecte de legi.

Alege-s'orū din tōte planurile realitāți — acēsta e altā întrebare.

La asta nu s'a obligatū însă contele Csáky.

Asta va arēta-o viitorulū.

Și noi avemū sperarea, că acestū viitorū nu tare depārtatū, va arēta, că planurile contelui Csáky suntū numai nisce produse ale unorū creeri bolnāvicioși, bune nu pentru „edificarea statulū unitarū-naționalū-magiarū“, ci pentru ruina Ungariei istorice, a patriei nōstre comune, a cārei înflorire ne este și nōuā scumpā.

Ministrulū Csáky despre cestiunea congruel. — În vorbirea sa ținutā în 23 a l. tr. în casa deputaților ministrulū Csáky a rēspunsū la multe observāri, ce i-s'au făcutū cu privire la mersulū afacerilorū bisericesci și scolastice din Ungaria. Între altele a făcutū și cu privire la cestiunea congruel următoarele enunțāri:

Termināndū în chipulū acesta cu cestiunea universităților, trecū la proiectulū de rezoluțiune alū dlui deputatū conte Csáky Kálmán referitoriū la congruā. (Să auđimū!) Eū, onoratā casā, imi însușescū cu bucuria cea mai mare acestū proiectū de rezoluțiune, respective mē alăturū la elū, ca să-lū primēscā casa deputaților. (Aprobare.) Pōte nici nu e de lipsā, să-mi motivezū acēstā dorințā, acēstā concepție. Dōr e bātētoriū la ochi, că e în interesulū statulū și alū bisericeii, alū culturēi, la alū umanitāții, ca preoțimea de ritū, care suferē în miserie, să se împārtășescā în provisiune cuviincioșā. (Aprobare vie.) Dar pe lângā tōte acestea, onoratā casā, suntū datorū a arēta, suntū datorū deja față cu mine însu-mi, că în șirulū vorbirilorū, cari s'au ocupatū de cestiunea congruel, trecū până în sfārsitū ca unū firū dōuē concepții greșite. Recunoscū, că greșelele acestea nu s'au exprimatū în cuvinte, ci se potū ceti printre șire, se potū așa ținēndū simți din cele ce s'au ținū aci. (Să auđimū.)

Una e aceea, ca și cum în cestiunea asta nu s'ar fi întimplatū chiar nimica; ērā ceealaltā e, ca și cum rezolvirea acesteii cestiuni ar atirna numai dela mine și dela arbitriulū meū.

Ce privesce pe cea dintāiū, s'au întimplatū deja mai multe lucruri în cestiunea acēsta. Deja fericitulū meū antecesorū în oficiū, Trefort Agoston, a esmisū o comisie, căreia i-s'a impusū misiunea de a se ocupa seriosū de regularea congruel și îmbrāțișāndū tōte cestiunile, cari staū în legăturā cu ea, a subșterne unū planū de rezolvire definitivā. Comisiunea asta cu puținū dupā ce am primitū ministerulū, am renoit'ō ērā, am întregit'ō cu membri noi, cu scopulū ca ea să se pōtā împārti și în subcomisiuni, și din parte-mi am făcutū totū, pentru ca comisiunea să lucre cu zelū și să-și termine lucrāriile cātū de curēndū.

Și dacā on. deputatū Polōnyi alaltāferi a pusū pe tapetū întrebarea, că pe ce basā a esmisū ministrulū comisiū, la acēsta imi este rēspunsulū, că asta s'a întimplatū pe basā fōrte solidā, adecā pe basa încredințārii din partea patronulū supremū. (Aprobare din drepta.) Așa cugetū, că pe basa acēsta a pututū să purcēdā ministrulū fōrte cu dreptū. (Aprobare vie.)

Dar, onoratā casā, regularea definitivā a cestiunii congruel stā în legăturā cu mai multe feluri de cestiuni principiale și organice, stā în legăturā cu cestiunea patronatului, cu cestiunea lecticalului și cu regularea parochiilorū greco-catolice. Dacā dela rezolvirea acestorū cestiuni se face pendentā asemnarea ajutoriului fapticū, rezolvirea fapticā până la unū timpū a cestiunii cogruel, atunci sermanii plebani, parochii mai pōtū să aștepte încă fōrte multū. Și de-ōrece asta o vēdū fōrte limpede, de aceea am fostū gata a mē alātura cu bucurie la propunerea aceea a actualului primatē, că neconturbāndū comisiunea aceea de mai înainte în lucrāriile ei, ca să se ocupe de rezolvirea cestiunilorū principiale, trebuie să se formeze o comisiune deosebitā episcopescā ad hoc cu scopulū, ca aceea să se ocupe de rezolvirea fapticā până la unū timpū. (Aprobāri. Eschemāri în stīnga estremā: Trebuescū bani!) adecā pentru ca banii, cari trebuescū, să-i creeze îndatā, (Aprobare.) pentru ca plebanii și parochii să pōtā scāpa din poziția lorū miserā. (Aprobare.) Și,

onoratā casā, de aceea m'am pututū provoca eū în anulū trecutū la aceea, că rezolvirea cestiunii congruel acum a pornitū într'ō direcție, care deștēptā în mine sperarea sigurā, că ea acum se va rezolvi bine și în timpū scurtū. Pe lângā o purcedere ca acēsta nici chiarū numărulū celū mare alū parochiilorū greco-catolice nu formēzā pedecā, de-ōrece eū purcēdū din părerea aceea, că până cândū parochiile greco-catolice se vorū regula, ceea ce în sine consideratā este o cestiune grea și de mare momentū: până atunci congrua are să se lege de unū anumitū numărū de suflete, și dacā la cei de ritū latinū pe numărulū acesta de suflete cade p. es. unū plebanū, la cei de ritū grecescū doi, atunci de o cam datā acești doi se vorū împārtāși în atāta, în cātū se împārtășesc la cei de ritū latinū unulū. Adevēratū că ajutoriulū acesta e mai micū decātū acela, darā totuși li-se va îmbunātāți încātva sōrtea. Mai multū, o dispoziție ca acēsta va avē de noū rezultatulū, că plebanii respectivi își-și își vorū da silințā, ca episcopii lorū să stāruēscā într'acolo, ca numărulū plebaniilorū greco-catolice să se scārēscā cātū mai în grabā și cestiunea să se resolve cātū mai curēndū, căci dōrā dela acēsta va atirna, ca și ei să cāștīge congruā deplinā.

Acum voiū să mē ocupū de ceealaltā concepție greșitā, care am amintit'ō adinēori, că adecā nu atirnā dela mine, că ore congrua cândū și cum să se reguleze. Dōr nu-și închipescū acei onorați deputați, cari și-au ridicatū glasulū pe lângā regularea congruel, că aceea se va putē sevārși în cadrulū budgetulū statulū, nu-și închipescū, că vomū putē să punemū pe statū o sarcinā nōuā de mai multe sute de mii, cândū biserica aceea, despre servitoriū căreia e vorbā, dispune de beneficii destulū de bogate? (Aprobare generalā vie.)

Nici nu pōte fi vorbā de aceea, precum a amintitū deunāđi on. deputatū Polōnyi Géza, ca să o punemū acēsta în sarcina fondulū religionarū. Fondulū religionarū are multe și felurite destinațiuni și deja astāđi abia le mai pōte cōrēspunde. Dar între feluritele destinațiuni ale fondulū religionarū se cuprinde și întregirea congruel, și sub titululū acesta fondulū religionarū solvesce deja acum pare-mi-se 470,000 fl. în fiesce care anū. Suma asta pe viitorū abia se va putē mārī, pe cândū ea abia face ju-

zare și cu luminuțe în mână, cutrierā stradele între vorbe vesele și strigāte și risete, aruncāndū unulū asupra altuia cu globurile de gipsū și cu bombōne. E asta cu adevēratū o petrecere veselā și nevinovatā, și omenii se ferescū într'insa de tōtā necuviința moralā și socialā.

Ceea ce Romanulū face numai în timpuri anumite, aceea Neapolitanulū o face totdeuna. Neapolitanii suntū unū poporū fericitū și fără de griji. Nu veđi în Neapolū fețe indispuse, întunecate și îngādurite. Miū de barce lunecā pe luciulū portulū, miū de căruțe alērgā prin strade. Pe piețe dai de o îmbuldēlā mare de omeni, cari māncā ostrige și maccaroni. Pe molo și-se învālmāșescū în urechi melodicele ceterilorū și arfelorū. Pretutindena veđi viață veselā și totuși pacnicā. Neapolitanulū nu scie, ce e viața internā a omulū. Pe elū tū interesēzā numai ceea ce este și se petrece afarā de elū, și interesulū acesta s'a prefăcutū la poporū într'ō curiositate, care nu suferē nici unū frū. De se cērtā doi inși și nu potū închia unū tīrgū, de se batū doi bāeți, îndatā se formēzā în jurulū lorū unū cercū de sute de omeni. Unde vēdū ei luminī peștrițe, fețe frumoșe, haīne bogate, acolo se oprescū și se minunēzā, și minunāndū-se trebuie să o și spunā acēsta altora cu voce tare.

Neapolulū l'au întemeiatū Elinii. De aceea cetatea acēsta a rēmasū pāuā în ziua de astāđi o cetate de jumātate grecescā în moravuri. De se jōcā bāeții, ei se jōcā și astāđi cu cinci petricele ca Grecii înainte de asta cu dōuē trei miū de ani. Dela Elinii, dela acești māestri mari în arta mimiceii, au

învāțatū Neapolitanii joculū lorū tarantella, și instrumentele, cari tūlū acompāniēzā, suntū de origine grecescā, syringa de trestie, aululū de lemnū de laurū, flauta, castagnetele și timpanulū. Veselia și voea bunā a Neapolitanilorū încă e o moștenire dela Elinii. Grijea ăilei de māne nu privesce aci pe nimenenū, și Omerū ar ăice, că mintea ușorā a Neapolitanilorū e divinā. Și mintea lorū e așa de ușorā, de-și vīndū pentru o orā de veselie bucnosū averea, de ar fi acēsta chiarū și patulū, în care să se culce preste nōpte.

Mintea asta ușorā își ajunge culmea în nēmulū Lazzaronilorū. Lazzaronele e unū cinicū. Îmbrācāmintea lui se compune dintr'ō cămeșe, ce nu are să se schimbe nici odatā, din nisce pantalonii scurți, pe cari îi strīnge o curea, și dintr'ō căciulā de pānurā de lānā, care ărecāndū a fostū roșie. Hrana lui e pāne și vinū, aerū și sōre. Elū ride societāții omenesci în față. Nu-lū lēgā de ea nici legăturā sāngelui, nici comunitatea datinelorū. Elū își alege reședința acolo, unde-i place. Pe buzele lui suntū pururea cāntece și sentiințe. Ei rēmānū de-a rīndulū neinsurați, căci dacā se însorā, trebuie să-și alēgā o anumitā profesiune. Asta e totdeuna cea de hamald, care stā în piață așteptāndū să-lū conducā cineva pentru plata de unū soldo. Pruncii lui ori recadū în statulū originalū ori se înaiță cu o trēptā și se facū cocieri ori espreși. Nēmulū Lazzaronilorū nu va peri nici odatā. Sōrele și aerulū sudicū va cloci totdeuna alții noi în loculū celorū ce perū.

La fiesce care pașū dai de viața deschisā, lārmuitōre, pofitōre de plăceri a Italianulū. Aci își petrecū unii cu aruncatulū

monetei; colo își petrecū alții cu boccia, în care aruncā cu unū globū după altū globū mai micū. Joculū mora își reamintescē doi luptători, cari staū față în față. Ochii le schinteēzā, mānile le tremurā, vōcea și gesturile vēdescū patima învāpāētā, și ei strigā, cātū îi ține gura: Cinque, sei, quattro, nove! Joculū stā în aceea, că unulū se silesce a ghtci momentanū, cāte degete i-a întinsū celalaltū.

Tōtā lumea scie, cātū de mare e talentulū musicalū alū Italianilorū. Italia e patria cāntării și a virtuozilorū. Acestui talentū i-se însotescē celū poeticū, care e așa de generalū, cātū tōtā lumea italianā improvisēzā. Dar pe tōți îi întrecū în privința asta Sicilianii. Cândū ședū ei la sticla cu vinū, voea lorū bunā își face cale în versuri. La serbātori nu lipsescū poezii poporali nici odatā. Aceștia se adunā în umbra unui arbore ori într'ō osterie și începū apoi în mijloculū mulțimii adunate a se întrece în cāntāri. Originalā e societatea de cāntāreți orbi din Palermo. Orbii aceștia își deprindū meseria în Sicilia întregā. Capelele cele multe, în cari se venerēzā icōne de ale sfinților, serbātoarea Nascērii Domnului, sēptēmāna sfințelorū patimi, ospēte, carnavalulū și multe alte festivități și adunāri dau acestorū cāntāreți de lucru, de nu mai sciu, unde le stā capulū. Și dacā privesc la seriozitatea și pofta, cu care ascultā poporulū improvisāriile lorū, nu te mai prinde mirare, cândū afii, că insula asta e unū culbū mare de greuruși, cari cāntā neîncetatū. Cāntāriile poporale ale Sicilianilorū se numărā cu ăeci de miū. (Va urma.)

mătate din suma ceea ce e de lipsă, căci dacă a ajuns odată vorba la regularea congruel, trebuie să dechere, că sunt de lipsă cel puțin cinci sute de mii de floreni, pentru ca respectivii parochi să se potoa vedea cum se cuvine. Așa dară nu este alt mijloc pentru regularea congruel, decât venitele beneficiilor archierești, capitulare și abațiale. (Aprobare în drépta.)

Și după ce archiereii, capitulele și preste totu beneficii dispun libér de venitele sale, e lucru firesc, că în rindul cel dintâi atrăna dela ei, ca să se potoa regula congrua. Cu cât voru hotărî mai curând, să adune banii de lipsă, cu atât mai în scurtu timp va ajunge cestiunea congruel la rezolvire. Sunt informatu, că archiereii nostri voru să resolve cestiunea asta: datorința mea nu e deci alta, fără numai ca să-i ajutu, să trecă prin diferitele formalități, și să-i îndemnu nelncetat, ca să ajungă cestiunea asta cât mai curând la rezolvire. (Aprobare în drépta. Mișcare în sfinga.) Asta am făcut-o până acum, asta o voi face și de aci încolo. (Aprobare în drépta.)

Eră nori negri. — Din aceea-și vorbire a ministrului de culte și instrucțiune mai reproducem următoarele pasajuri:

On. deputat Polónyi Géza între altele a amintit aceea, că elu are informațiune sigură, că spre eludarea legii despre regularea salariului învățătorilor se iea felurite dispoziții. Eă, onorată casă, din parte-mi decheru, că dacă acesta în casuri rare se întâmplă folosindu-se concesiunea aceea a legii, că respectivele confesiuni susținătoare de școle pot și ele să ridice salariile învățătorilor: în asta nu găsesc nimica, ce m'ar supăra. Dora deja cându cu desbateră legii am amintit de repetite ori, că chiar de aceea nu potu trece preste minimulu de 300 fl., pentru că nu voiam, ca pe confesiunile, cari susțin școle, să le aducă la necesitatea de a cere cu ori ce preț și între ori ce împrejurări ajutorulu statului. Dacă deci în casuri rare se întâmplă icol, că salariile învățătoresci, cari până acum au fost sub 300 fl., confesiunile susținătoare de școle le ridică la 300 fl., în asta nu e nimic, ce ar supăra. Dar dacă aparițiunile acestea s'ar ivi în măsură mare, dacă ar trece prin totă linia până în sfârșit, și dacă în chipul acesta s'ar dovedi, că respectivii voru faptice să eludeze legea, respective nu voru să reflecteze nici de cum la ajutorulu statului, ca nu cumva să albă guvernulu statului vre-o influență în denumirea învățătorilor: atunci, așa gândesc, ne stă la dispoziție un mijlocu forte îndemănă, ca să o prevenimă acesta și să-i punemă capetu, adecă mijloculu, ca să urcămă minimulu acela pe cale novelară. (Aprobare)

Ma am înainte ochiloru două instituțiuni de aceea, cari după părerea mea sunt forte ponderose și momentose. (Să audim!) Una e, onorată casă, că asupra calificării învățătorilor guvernulu statului trebuie neapărat să deprindă mai mare înflurință pe viitoru, de cum a deprinsu în trecut, (Aprobare vie.) și cealaltă, — asta e pote unu lucru de totu nou, eă cel puțin încă nu l'am auditu amintindu-se, — este, că trebuie să deprindemă înflurință și asupra creșterii preoților. (Aprobare vie.)

Departa este de mine propusulu, ca pe calea unor dispoziții de acestea să cionteză cerculu de agende alu confesiunilor, eă voi să recunosc, să respectez pe deplin neatrănarea bisericescă a acestora; dară nu sunt aplicat a trada interesele statului magiaru nici unei biserici, nici unei confesiuni. (Aprobare îndelungată sgomotosa în drépta.) Și după ce asigurarea intereselor statului magiaru forte potesce, ca educarea preoților să stea sub controlă convenită, va trebui neapărat să se provoe și în respectulu acesta o dispoziție a legislațiunii. (Aprobare vie.)

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Prelații catolici din Ungaria s'au întrunitu Joi la conferința episcopatului convocată de primatele Vaszary în Buda-pesta. Obiectele desbaterilor din conferința episcopescă voru fi cestiunile politice bisericesci.

În 26 a l. tr. s'a deschis la Szabadka congresulu catolicu sub presidiulu contelui Nicolau Maurițiu Esztherházy. Acesta e alu treilea congresu catolicu ținutu în decursulu anului 1893. La congresu au luat parte în număr im-pozant nu numai preoțimea, magnații și poporul, dar și burgesimea, care până aci se arăta străină de mișcările catolice. Congresulu a trimis telegrame la Papa, la regele, la arhiepiscopulu Császka și episcopulu Schlauch. S'au luat rezoluțiuni, prin cari se provocă guvernulu a-și retrage proiectele de lege despre matriculele de stat, căsătoria civilă, libertatea religioasă și recepțiunea Jidovilor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Budgetulu ministrului de culte încă s'a votat. În decursulu desbaterilor s'a pronunțat ministrulu Csáky atât în cestiunea congruel, cât și în a autonomiei bisericii catolice; elu dice că dorește rezolvirea acestor cestiuni, dară acesta depinde și dela episcopatulu catolicu. Deputatulu Hévi pune mare pondu pe înființarea asilelor de copii mai alesu în ținuturile locuite de Români. (De unde atâtă dragoste?) Tribuniștii voescu a separa Ardélulu și a-lu aduce în relațiuni analoge cu cele din Croația. În ținuturile naționalităților pretinde o inspecțiune mai rigoroasă în creșterea tinerimii și potesce. ca statulu să influențeze, ca tinerii în seminariile teologice să se crească în spirit magiaru.

În ședința dela 27 a l. tr. deputatulu Madarász reflectându la cerculariulu episcopului Pavelu, care dispune învățarea limbii române ca limbă liturgică și acolo, unde poporul e curat magiaru (?), pretinde, ca ministrulu să eșecute cu rigore legea despre învățarea limbii magiare. Szederkényi se alătură la cele șise de Madarász observându, că limba română nu pote fi considerată ca limbă liturgică străveche; urgiteză ameliorarea salariilor profesorilor dela institutele preparandiale. Veres dice, că învățătorilor poporali nici până acum nu li-se dă minimulu de 300 fl. ca salariu. La acestea dl. ministru de culte răspunde, că a dat ordinațiune pentru învățarea limbii magiare; școlele confesionale, cari nu voru satisfice legii, după trei admonițiuni se voru închide. Ce privesce minimulu salariilor învățătoresci, observă, că va griji, ca și confesiunile să ridice fără amânare salariile la 300 fl. În afacerea cerculariului dat de episcopulu Pavelu dl. Csáky declară, că nici o eșecțiune legală nu se pote face, de-orece fiesce care confesiune are dreptulu, să-și învețe limba liturgică deși nu este de părerea, că neînvățarea limbii liturgice

ar cuprinde pericolu pentru respectiva biserică.

Totu în 27 a l. tr. s'a început desbateră asupra budgetului ministeriului de comerț.

Focea oficiosa din 16 Nov. publică decretulu regal, prin care Maiestatea Sa încuviințeză înființarea curții regale ungare, care va ave să funcționeze la tote solemnitățile, ce le va îndeplini Regele în Ungaria.

Austria.

În 23 a l. tr. deschidându-se parlamentulu, președintele consiliului de ministri prințulu Windischgraetz și-a dezvoltat programulu politicu. Elu spune, că ministerulu s'a constituit în urma lucrării politice a celor trei partide mari din parlamentu, la sprijinulu cărora și conteză. Declară, că prima chemare a regimului este reforma legii electorale, prin care ținându-se samă de interesele diverselor clase și de raporturile regatelor și țerilor unite să se estindă în măsură mai mare dreptulu de alegere și la acele clase ale poporului, cari până acum au fost eschise dela votare. Noulu regim în conțelegere cu Ungaria se va sili să eșecute regularea valutei, și va reforma contribuțiunea directă. Recunoscându marea însemnătate a politicei sociale regimulu se va îngriji de sörtea lucrătorilor; asemenea va introduce stări morale și materiale mai bune ale cetățenilor, precum și alte reforme și instituțiuni salutare pentru interesele comune și înflorirea patriei.

Ministerulu de coalițiune, precum se vede, promite forte multe reforme, numai cât nu scimă, dacă li va succede a le și duce întru îndeplinire. Mai urgentă pentru noulu cabinetu este votarea budgetului și reforma legii electorale.

După cetirea programului ministeriului îndată a voit să vorbescă deputatulu Cehiloru tineri Dr. Herold, dară i-s'a denegat cuvintulu, ceea ce a provocat mare sgomotu. După ședința celei cluburi parlamentare, cari sunt reprezentate în ministeriu, au ținutu consultări separate. În clubulu conservativu a intrat deja secesiunea eșind din elu 10 deputați ai slavilor de sud. Aceștia s'au constituit în clubu deosebit și s'au pus în conțelegere cu deputații cehi din Moravia, cu Cehii tineri și cu Rutenii, ca împreună să formeze coalițiunea deputaților slavi. Clubulu polon a hotărît, să spriginescă cabinetulu, rezervându-și însă mână liberă în singurati-cele cestiuni politice.

Clubulu liberalu, care are mai mare influență în ministerulu de coalițiune, a luat rezoluțiune formală, prin care aprobă programulu guvernului, și a hotărît, să între în tractative cu clubulu Coronini (centrul liberalu). Dacă va succede liberalilor a câștiga clubulu Coronini, atunci ei dispun în parlamentu de 140 de voturi, pe cându clubulu polon are numai 56 de voturi, eă cel conservativu numai 55.

România.

Regele Carolu deschise în 27 a l. tr. sesiunea ordinară a corpurilor legiuitorie cetindă mesajul tronului. Regele, după ce aduce la cunoștința corpurilor legiuitorie născerea fiului prințului de coronă, constată, că puterile proclamă voința lor nestrămutată de a păstra lumii neprețuitele binefaceri ale păcii. Acastă împrejurare permite și României, să lucre liniștită la dezvoltarea pe toate căile progresului. Raporturile României cu toate puterile sunt amicale și deplin satisfăcătoare. Se anunță mai multe proiecte de legi, asupra cărora voru avé să delibereze deputații și senatorii. Ce privește situația financiară, regele declară, că e satisfăcătoare, și că exercițiul anulului 1892—3 s'a închiat cu unu escedent de preste trei milioane, apoi dize, că în urma reformei sistemului monetar și a consolidării valutei sevârșite la timp oportună țara a rămas scutită de perturbațiunile, ce au provocat în alte țeri crisa argintului.

Frânciă.

Cabinetul Dupuy mai curând, de cum s'ar fi putut crede, și-a dat dimisiunea. În ședința dela 25 a l. tr. a camerei Goblet atacă cu vehemență politica guvernului și-lu interpelază cu privire la revisuirea constituțiunii și la impozitul asupra venitului. Dupuy răspunde, că binele țerei nu le reclamă acestea, și că cabinetul va rămâne credincios spiritului revoluțiunii, dară respinge teoriile socialiste; apoi cere dela cameră, să declare, dacă se bucură întregul cabinet de încrederea ei. Mai mulți deputați afirmă, că ministrul Peytral și-a dat dimisia. Născându-se în urmă unu mare sgomot, ședința se amână. După ședința întregu cabinetul Dupuy și-a dat dimisia, pe care președintele republicei a și primit-o. Causa adevărată a dimisionării cabinetului este, că între membrii lui nu domnia unitate de vederi politice. Pe când Dupuy și o parte a colegilor săi erau republicani moderați, pe atunci ministrii Peytral, Terrier și Wette erau radicali. Pentru formarea noului cabinet, președintele republicei a chemat la sine pe dnu Casimir Périer președintele camerei și Challemel Lacour președintele senatului, aceștia însă au refusat misiunea, ce a voit să le-o încredințeze dl Carnot. Probabil, că Méline va forma cabinetul.

Italia.

În ședința din 25 a l. tr. a camerei și-a cetit raportul comisiunea parlamentară emisă în afacerea „Bancei romane”. Raportul voește să arete, că ministrii Giolitti și Lacava nu ar fi amestecați în afacerea bancei, precum sunt acușați, dară chiar apărarea acăsta a mărit numai suspițiunea despre complicitatea lor. După cetirea raportului s'a născut în parlament unu tumultu grozav provocat mai ales de deputatul Imbriani și de conșii lui din stînga. Cabinetul vedându, că nemulțămirea e mare, și că mulți deputați guvernamentali îl părăsesc, și-a dat dimisiunea.

Causa deselor schimbări de ministerii în Italia este calamitatea financiară, de care suferă țara acăsta, de când joca și ea rola de putere mare. Cu formarea noului cabinetu regele a însărcinat pe senatorul Saracco, după ce Zanardelli, Ricotti și Rudini au refusat formarea cabinetului.

Spre a mântui țera de crisa financiară, care totu crește, mulți sunt de părerea, să se hotărăscă cel puțin desarmarea parțială. Bine ar fi, dacă s'ar pute efeitui desarmarea nu numai în Italia, ci în toate statele europene, cari toate gemu sub sarcina militarismului.

Corespondințe.

Din Archidieceșă, 30 Nov. 1893.

Stimate Domnule Redactor!

Am promis, că voi urmări purtarea „Gazetei” cu deosebire față cu biserica noastră, și în câte o corespondință scurtă o voi scoate la ivelă.

Totu așteptu, ca „Gazeta” să se pronunțe cu privire la căsătoria civilă în înțelesul, în care s'a pronunțat deja întregu poporul românesc în adunările imponente de astă-primăvară. „Gazeta” însă tace și se feresce de cestiunea asta ca de focu, căci în sufletul ei este cu privire la căsătoria civilă în deplin acord cu guvernul țerei și cu foile jidovesci din cōce și dincolo de Leitha, fără să o geneze de loc contrastul, în care ajunge prin acăsta cu poporul român întregu. Și totuși vre să trecă de organu național românesc. O atare purtare este în adevăr „iesuitică” în înțelesul, ce-lu dă „Gazeta” acestui cuvintu.

Nu mai amintesc nimic de minunatele cunoștințe gramaticale ale „Gazetei”, carea în unul din numerii trecuți dela celebru făcu superlativul „celebrissimă”. Unu priman pentru o atare greșală ar căpeta secundă, și „Gazeta” voește să învețe clerul unitu dogme și canōne. Nu mai amintesc „iesuitismul” următoriu din „Gazeta”. Jancsó Benedek în articlu, ce-l publică în traducere și „Gazeta”, spune, ce a cetit în Slavic despre Magiari, și laudă cunoștințele lui Slavic. Amintirea cu laudă a numelui Slavic „Gazetei” nu-i convine zăcându-i acestare în gușe, de când era directoru alu „Tribunei”. De aceea „Gazeta” comise fără nici o genare „iesuitismul”, că în traducere lasă laudele lui Slavic afară, și spune numai că Jancsó Benedek a cetit în o carte. Veți, asta însămnă a „falsifica textul” în modu „iesuitic”.

Dar trecu la altceva mai de valōre. „Gazeta” în numărul său 244 făcându o revistă preste activitatea fostului ministru Bach, vorbește în batjocură de concordatul închiat sub elu între monarhul și S. Scaun Apostolicu, deși aș fi gata a mă prinde pe ori și ce, că cei ce conduc „Gazeta”, n'au cetit nici cându concordatul. Însă foile jidovesci din Viena au strigat multu în ontra concordatului, și asta a fostu destul, pentru ca și „Gazeta”, carea se inspiră totu din foile acestea, să vorbească de elu ca de cine scie ce rău. Și ce a fostu concordatul? Unu pactu, prin care biserica catolică și-a căștigat libertate și independență, însă nici pe departe în măsură așa mare, cum o au de pildă astăzi protestanții și reformații în Austro-Ungaria.

Și ca „Gazeta” să se convingă despre acăsta, fi cităm o persoană foarte simpatică, pe federalistul Schuselka, care în organul său „Reform” la 1862, cându se începură atacurile în contra concordatului scrie astfel: „Biserica catolică își bate contrarii cu armele lor. Ea le dize: Voi voiți, ca în statu toate corporațiunile și reuniunile să fie libere, ăra libertatea bisericei față cu statul o prețindeți apriat ca pe o axiomă de dreptu. Libertatea însă stă în aceea, ca fiesce care biserică să se guverneze după legile sale, să-și alégă ea oficialii, să-și administre ea averea. Și biserica catolică nu poftesece mai multu decât libertatea acăsta. Prin concordat însă bisericei catolice nu i-s'a concesu decâtu aceea, ce este în legile ei, dară nici pe departe totu, căci biserica în blândeta sa din cauza păcii a abdisă de multe lucruri, cari fi competu după dreptulu dumnezeesc.”

Liberalismul însă cu foile jidovesci a fostu în contra concordatului din alte motive. Principiul lor a fostu și este, că singurul statul este isvorul dreptului, care pe teritoriul său nu cunoște nici o societate coordinată, ci numai subordinată. De unde statul pōte închia pacte cu alte state. Nu pōte însă, fără a-și vătēma suveranitatea, închia pacte cu nici o societate de pe teritoriul său, și prin urmare nici cu biserica. Pōte statul să dea bisericei drepturi, însă ca din isvorul dreptului. Nici de cum însă biserica nu pōte pretinde, ca statul să închie pacte cu ea ca cu unu paciscentu egal cu elu, pe basa cărora să căștige drepturi.

După principiile acestea ale „Gazetei” statul pōte ori cându cassa autonomia mai multă sau mai puțină, ce o au bisericile românești, cum a cassat concordatul, și cassarea acăsta ar fi legală, ăra „Gazeta” n'ar avé dreptu, să dize nici unu cuvintu în contră. Însă era să uitu. A căuta în „Gazeta” și în foile jidovesci, din cari se inspiră, logică, consecință, legătură, principii drepte, însămnă a căuta lumină în întunerec.

În zilele trecute am cetit în „Neue Freie Presse” din Viena, organul alianței israelite, unu articlu infam asupra politicei Sfintului Scaun Apostolicu plin de minciuni jidovesci cari de cari mai cornurate. Între acestea era și minciuna colosală, că Sfintul Scaun va permite cătu de curându introducerea liturgiei în limba rusescă la Polonii catolice din Rusia. Am comunicat lucrul unor amic, și le-am dīsū, că mă potu prinde, că în zilele acestea „Gazeta” va înregistra „noutatea” acăsta sub vre-unu titlu bombastic. Și étă! În numărul 251 din „Gazeta” apare noutatea următoare: „Papa în servițiul rusificării. Diarele străine anunță, (nu spuse, cari diare,) că zilele aceste se voru termina negoțările dintre Vaticanu și Rusia pentru introducerea liturgiei naționale rusesce în bisericile catolice din Rusia. Acăsta măsură va contribui la rusificarea Polonesilor.” Am arētat numai decâtu „Gazeta” amicilor, aducându-le aminte de ce am dīsū mai înainte. Se înțelege dela sine, că mai întâiu au risu, apoi s'au necăjit vedēndu, cătu de departe merge ura jidovescă a „Gazetei” față cu S. Scaun. Cu datul 26 Nov. trei deputați poloni de frunte din consiliul imperial din Viena au desmintit scirea acăsta chiar în „Neue Freie Presse”. Vom vedē, dacă va avé și „Gazeta” onestitatea de a o desminti.

Dacă „Gazeta” nu scie, apoi îi spună eu, că Rusia de o grămadă de ani nu poate ajunge la nici o înțelegere cu Vaticanul din singura cauză, că S. Scaunul Apostolic sub nici un pretest nu voescă să concedă limbei rusești absolute nici o intrare în biserica catolică a „Polonesilor”, cum nu voescă să concedă umplerea scaunului arhiepiscopesc croat de Agram cu un necroat.

La revedere.

Tt.

Decretul

S. Congregațiunii de Propaganda Fide pentru afacerile Riturului Orientalu.

În diferite regiuni ale lumii catolice, în care se află mestecați credincioși de rituri deosebite, întru adevăr e lucru de compătimită, că prea adeseori unii atari credincioși rămân lipsiți de biserică și de preotă de ritul lor propriu.

De aci se întâmplă, că unii dintre acești credincioși, parte pentru a face destulă devoțiunii lor proprii, parte și pentru dorința ferbinte de a-și conserva și înmulți prin cercetarea desă a sacramentelor zelulă vieții lor creștinesc, din cauză că nu pot primi s. cuminecătura în ritul lor propriu, ceră în continuu dela S. Scaunul Apostolic privilegiu de a se împărtăși cu s. Cuminecătura în rită străin chiar și afară de casurile după dreptă permise; pe când din contră cei mai mulți alți credincioși totu din același motiv mai bucurosu se subtragă cu anii dela primirea desă a s. Sacramente, pe lângă cea mai mare daună a vieții lor spirituale.

De neajunsele acestea și de relele efecte mișcată fiindă acestă S. Congregațiune de Propaganda Fide pentru afacerile ritului orientălu, a voită a afla un remediu orecare oportun și salutar în cauza acestor rele și neajunse.

Deci din consiliul Eminentissimilor Părinți ai preșisei S. Congregațiunii în audiența avută la 2 Iuliu 1893, fiindă referente R. P. D. Augustin Archiepiscop de Larissa Secretariul S. Congregațiunii de Propaganda Fide, Sfinția Sa Papa Leon XIII a demandat a se eda și spedui următorul decretă, adecă:

Pentru ca să se promoveze în modă mai folositoră cercetarea SS. Sacramente, cari suntă mijlocele cele mai eficace instituite de Domnul Christos întru câștigarea mântuirii sufletelor, și pentru ca cu atâtă mai oportună să se delăture acelu duplu inconvenientă mai susă dășu, tuturor credincioșilor de ori ce rită, fie latină, fie orientălu, cari trăescă în locuri, unde nu este biserică sau preotă de ritul lor propriu, dela S. Scaunul Apostolic cu acestă li-se concede pe viitoră facultate, ca s. cuminecătura, nu numai în articolulă morții și după preceptă în timpulă paschală, dar și în ori ce timp de devoțiune, să o potă primi după ritul Bisericii existente în numitele locuri, numai câtă acea biserică să fie catolică.

Reverendissimilor Ordinari li-se comite datorința, ca decretulă presentă să-lu aducă unlu fiesce care la cunoștința poporului său.

Dat în Roma din Curțile Reședinței aceleiași S. Congregațiunii la 18 Augustă 1893.

Pentru Eminentissimul Cardinală Prefectă

+ F. Augustin,
Archiepp de Larissa.
Aloisiu Vecchia,
Secretariu.

Anunț literar.

Se aduce prin acestă la cunoștința publicului, că a eșit de sub tipariu tomul întâiu din opulă „Cestiuni din dreplul și istoria bisericii românesce unite, studiu apologetică din incidentulă invectivelor „Gazetei Transilvaniei” și dlui Nic. Densușanu asupra Mitropolitulu Vancea și a bisericii unite.” Opulă constă din 17 côle=272 pagine formată octavă, prețulu 70 cr. și se potă procura la

redacțiunea „Unirii”. Întregă studiulă fu publicat și în partea științifică a organulu nostru, și stă din 8 capitule, anume după Introdacere Cap. I. Natura unirii pe basa manifestulu sinodulu din 1698 aflată de dlui Nic. Densușanu. Cap. II. Conștiința publică bisericească despre natura sfinței uniri dela începută până vstădi și „alianța” dlui Nic. Densușanu. Cap. III. Dlu Nic. Densușanu și s. Scaunul Apostolic alu Romei. Cap. IV. Dlu Nic. Densușanu și infalibilitatea bisericească. Cap. V. Legalitatea canonică a conciliilor provinciiale din 1872 și 1882. Cap. VI. Elementulă laică în biserică. Cap. VII. Sinodul electorală dela 1868. Cap. VIII. Autonomia și autochefalia.

Nu preste multă va apăre și tomul alu II-lea din acestă studiă, după ce va fi mai întâiu publicat în partea științifică a „Unirii”. În tomulă întâiu prevalăză elementulă juridic preste celă istoric. În alu doilea va prevală celă istoric preste celă juridic. La capătă apoi cu totă sinceritatea voră fi espuse fidedignitatea și cunoștințele teologice și istorice ale „Gazetei” și ale dlui Nic. Densușanu, cari au cutezată a păși în publică cu atâtă aroganță.

Noutăți.

Reverendissimulă D. Ioan M. Moldovanu, vicariulă capitulară din Blăși, a plecată Marți la Budadesta spre a lua parte la conferința episcopescă.

Onomastică. Frumosă serbătore a ținută diecesa Oradei în 20 Novembre cu ocaziunea zilei onomastice a Preasfinției Sale Domnulu episcopă diecesană *Mihailă Pavelă*. În tote bisericile din diecesă ferbinți rugăciuni au vrsată credincioșii fil ai bunulu Părinte pentru binele lu sufletesc și trupesc, pentru binele acelu păstoră, care cu dreptă cuvintă se potă dice, că sufletulă și-lă pusă pentru oile sale. — În Oradea mare s. Liturgie o a celebrată Rs. Paul Vela Canonic și vicariu episcopesc, asistat de clerulă gremială. — Mulți au cercetat pe P. S. Sa în personă în Slatina, unde petrece. Alți în adrese de felicitare și-au descoperit simțemintele lor omagiale, precum mai mulți protopopi în numele preoților districtali și alu credincioșilor; comunități bisericesc (între cari într-o frumosă adresă comunitatea bis. gr. cat. română de Olosigă); corpori didactice etc.

Din arhidiocesă. On. *Aureliu Urzică*, fostă administratoră parochială în Valea-Jidaniului în protopopiatulă Giurgeulu, este numit de parochă ală Șermașulu, totă în același protopopiată.

Serate literare în Blăși. Ni-se împărtășese, că Reuniunea femeilor române din locă a luată asupra sa sarcina de a aranja și în erna, ce se apropie, totă din două în două săptămâni câte o serată literară, fiindă deja asigurată de concursulă binevoitoră alu mai multor domni din loc. Prima serată, precum mai aflăm, se va ține Sâmbătă în 9 Decembre a. c. s.era. Informațiuni mai amănunțite sperăm, că vomă pută da în numărulă viitor. Din parte-ne nu putemă de câtă să gratulăm Reuniunii femeilor pentru inițiativa, ce a luată, de a aranja aceste serate, și să-l dorim celă mai deplină hucceșă.

Iubileu. În 6 și 7 Novembre și-a serbată jubileulă de 50 de ani alu preoției Rs. Domnă *Paulă Papp* Archidiaconă onorără, protopop și parochă în Vașad. Oficiulă de manuductoră lă implinită canoniculă Dr. Augustin Lurană. La jubileulă vredniculu și de toți iubitulă protopopă au luată parte toți preoții și întrăga inteligență laică din jur.

† **Sevastian Brunner**, prelată papală a reposită în etate de 79 de ani. Elă a desvolată o activitate forte mare în interesul bisericei mai alesă ca publicistă. În scrierile sale (proză și poezie) combate cu agerime de spirit și persiflăză cu umor nescată principiile false și viciile, ce domnescă în zilele nostre.

† **Dr. Carol Fesztl**, episcopă titulară și canonică-preposită alu capitulu catedrală din Pécs, a reposită în 27 a l. tr. în etate de 74 de ani. Defunctulă pe timpul absolutismulu a funcționat ca inspectoră supremă alu școleloră medie din Transilvania și ca atare a visitat de mai multe ori și gimnasiulă nostru din Blăși. Pentru meritele sale pe terenul bisericesc și scolastică a fostă decorată cu ordulă de cavaleră alu coronei de feră clasa III.

Procese de presă. Procuratura a introdusă cercetare contra învățătorilor *G. Crăciună* din Kodoș și *G. Petroviu* din Torna, pentru un apelă, care este îndreptată cătră preparanții absolți în anulă scol. 1891/2 al Institutulu pedagogic din Arad. Asemenea s'a hotărât de cătră tribunalulă din Clușă punerea sub acuză a domnilor *Ioană Russă-Sirianulă* ca redactoră și auctoră și *Ioană Popa-Necșă* ca conducătoră alu tipografiei pentru articolulă „România pentru noi”, apărută în nrulă alu 28-lea alu „Foil Poporulu” din 23 Iuliu a. c.

Conferința învățătoră disolvată. Conferința învățătorilor gr. or. din tractulă Lușoșulu convocată pe 23 Nov. în Saculă organelă administrative au disolvat prin gendarm. Președintele conferinței a protestat în numele legii contra volniciei aceloră organe.

Fondulă de pensine regnicolară alu învățătorilor. După rațiunile din 1892 acestă fondă a avută percepțiună de 2,768,199 fl. 05 cr. érá erogațiună de 1,735,953 fl. 28 cr. Subtrăgându suma erogațiuniloră din a percepțiuniloră rezultă cu finea anulă 1892 un restă activă de 1,032,245 fl. 77 cr. în bani gata. Averea fondulu cu finea anulă 1892 a fostă de 9,668,444 fl. 24 $\frac{1}{2}$ cr., precândă la începutulă anulă era numai de 8,895,199 fl. 63 $\frac{1}{2}$ cr., a crescută așa dară în decursulă anulă cu 773,244 fl. 61 cr.

Atentată contra vieții lui Caprivi. Cancellariulă imperiulu germană contele Caprivi a primită din Orleans o epistolă și o șatulă mică. În șatulă s'a aflată o mașină infernală.

În colegiulă S. Atanasă din Roma din diecesa Oradei s'a trimisă alumnă *Paulă Lurană*, din a Gherlei *Victoră Bujoră*.

Osămintele principulu de Battenberg la dorința Bulgarilor s'au transportat dela Graz la Sofia. Corpulă defunctulu a fostă primită la Taribrod de cătră armată cu mare pompă. La Slivnița, unde s'a distinsă repausatulă, pe cândă era în fruntea armatei bulgare, s'a celebrat ună părăstasă pentru el. În Sofia rămășițele principulu s'au aședat în biserică s. Georgiu, fiindă de față la acestă solemnitate principele Ferdinand I alu Bulgariei, ministrii, auctoritățile supreme civile și militare, reprezentanții mai multor puteri europene, precum și un numără forte mare de popor. Prințulă Ferdinand a pronunțat următorulă discurs: „Ca suverană alu Bulgariei și șefă supremă alu armatei primescă rămășițele mortuare ale lu Alexandru, primulă principe alu Bulgariei, și le concedă acestă pămintă, pe care elă a sciută să-lă apere și să-lă protégă cu atâtă bravură. Doresc, ca exemplele lu de abnegațiune și energie să rămână pentru noi toți sacre și inviolabile.”

Inundări în comitatulă Bihorulu. Cestimă în „B. Hirlap”, că în urma ploiloră dese Crișulă-negru a crescută așa, încâtă a inundat hotarile comuneloră Gyanta, Mocor și Rippa,

Casuri de mörte. *Isaie Corpădeanu* parochă gr. cat. în Filea de susă a reposită în 25 Novembre în alu 74-lea ană alu etății și alu 47-lea alu preoției. — *Vasilă Steeră* parochă în Beli (diec. de Oradea) a reposită în etate de 38 de ani. În veci amintirea loră!

Pentru procurarea de recuisite, steguri flamure, policandre, albituri, obiecte p. l. icone și cărți bisericesc recomandămă institutulă de artă a lu **Süts și comp. din Budapesta**, cari la dorință trimită gratis catalogul-prețurilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIV.

Sam. Klein despre sfânta Unire.

În capitolul precedentă am considerat numai în general valoarea testimoniilor citate de dl. Densușană din istoricii români în contra sfintei Uniri. Acum însă atât în capitolul prezentă cât și în cele următoare ne vom ocupa cu fiesce care istoric în specială, și vom scote la ivelă înțelesul adevărat al testimoniilor citate, și eventual le vom reduce la valoarea lor adevărată.

Domnul Densușană începe cu auctoritatea părintelui Sam. Klein, pe care așa-lă citează, încât să facă impresiunea asupra cititorului, că acel istoriograf a fost contrariu unirii dogmatice a Românilor cu biserica catolică.

Se înșală însă ori cine crede, că Sam. Klein ar fi condamnat vre-odată religionea catolică, sau uniunea dogmatică a Românilor cu biserica Romei. Sub influința spiritului timpului, în care a trăit, și din cauza neperfectiunii minții omenești, care o poartă cu sine și cei mai talentați bărbați, el a enunțat, ce e drept, și câte o propozițiune, ce nu stă în deplină armonie cu doctrina catolică, și a enarțat și apretiat unele fapte poto nu destul de corectă, ba din lipsa de documente a cădută și în erori grave cu privire la mai multe evenimente din istoria noastră bisericească, așa încât Cipariu în „Acte și Fragmente” și Șincai în „Chronica Românilor” adese-ori sunt siliți să-lu coregă. Dar aceea încă este adevărată, că el a voit să trecă tot-deuna de catolic adevărat în credință, și a lucrat cu tot zelul pentru propagarea sfintei uniri dogmatice, și nu a sciută nimic despre alianța politico-bisericească născocită de dl. Densușană.

Despre alipirea lui de biserica catolică, și despre zelul lui de a propaga sfânta Unire dogmatică a Românilor cu aceeași biserica avem dovezi eclatante în apologia de dată 20 Maiu 1798, adresată capitolului călugăresc din Blaj, ce și-a făcut el însuși în contra învinuirilor, ce se ridicaseră în contra lui, că ar inclina spre schismă. Apologia această este publicată în „Archiv pentru filologie și istorie de Timoteu Cipariu” la pag. 719 și următoarele. Ca să se vadă credința lui Sam. Klein, estragem din acea apologie unele pasaje mai remarcabile în traducere românească.

„Că eu am fost,“ dice S. Klein, „totdeuna zelos pentru religionea și credința catolică, abstragându de o cam dată aci dela scrierile mele, potă dovedi, dacă va fi de lipsă, cu mai multe testimoni ale bărbaților demni de credință. Să mărturisescă Buday secretariul clerului neunit, că ore nu l'am rugat adese-ori, ca să se nisuescă în tot chipulă a pregăti inimele clerului neunit așa, încât să fie gata a primi sfânta unire. Să spună Nobili administratorul parohiei și protopopiatului Sibiului, câtă m'am silit eu astătomă în satul Gurariului a dispune poporul la îmbrățışarea unirii, la ce ei sunt foarte dispuși, pentru că s'au insinuat, că voescă să primescă uniunea, numai să le stăm întru ajutorul în cauza teritoriului, ce o au cu cel din Cristianu adevă din Grossau. Să mărturisescă comitatul Solnocului de mijloc și alu Crasnei, unde cu ocaziunea vizițiunii canonice, cândă adevă Escelența Sa fericitul episcopu Maioră a vizitată aceste locuri, eu am predicat în tot satul și i-am învățat credința catolică, pe care dîșii atunci au și îmbrățışat-o, lăpădându-se de schismă. Să mărturisescă alții foarte mulți, că ce i-am învățat eu. Să se întrebe înșiși Neuniții, cu cari am vorbit, și mai virtos fruntașii din clerul neunit, că ore nu am detestat eu tot-deuna schisma loră, și nu i-am îndemnat, să primescă uniunea, precum arată atestatul loră aci alăturat. Din contra cutez a dice, că mai virtos prin stăruința mea s'au îmbrățășat neuniții atât de tare, încât nu mai uresc de mörte, ca mai în-

ainte, pe uniți, ci trăsesc ca frații, și este puțină diferința între uniți și neuniți, de-orece fruntașii neuniților nu mai negă procesiunea Spiritului Sfintu dela Fiul, pentru care s'au smulș Grecii din comuniunea Bisericei Romane.”

„Îmi aduc bine aminte, că eu am raportat Prealuminatului Domn episcopu alu nostru, că preoții neuniți din „Valea Kalvaserului” (Vallis Kalbensis) mi-au spus, că voescă a trece la unire, numai să potă îndupleca la acesta și poporul. Eu am dîș Episcopului, că eu sunt de acea părere, că vre-unul din noi să mērgă în trecăt prin satele acestea și să pregătescă omenii, căci preoții, cari de bună voe vreu să se unescă, se vor sili și ei a aduce poporul la aceea, ca să ne credă nouă și să primescă învățătura (doctrina) noastră. Opiniunea această a mea a aprobat Episcopul cu cuvinte adresate mie. . . .”

„De câte ori am strigat eu, (precum puteți mărturisi și Domniile Vostre Preaonorate,) că de ce să stăm cu toții acasă, de ce să nu facem din când în când escursiuni pe afară, ca să predicăm? căci acum este timpul, de-orece de când își aduc omenii aminte, poporul acesta n'a fost odată așa aplicat a primi unirea, ca acuma. Îmi aduc aminte, că am spus Domnilor Vostre Preaonorate, că din partea Răsărenilor și Seliștenilor, cari odinioară nu suferiau pe ai nostri nici să-și pună piciorul pe pământul lor, am fost acum invitat, să le predică, la cari eu bucuros m'as fi dus cu vre-unul din sinul nostru, ca împreună să lucrăm la câștigarea sufletelor pentru Christos, mai virtos fiind că omenii din părțile acestea, ca pe unul ce sunt din ținutul lor, bucuros mă ved.”

În scrisoarea de dată 28 Augustu 1798 Samoilă Klein s'a adresat cătră episcopul Bobu între altele cu aceste cuvinte: „Ori dată rămâne o îndoelă despre sinceritatea credinței mele catolice, ca să se delătore și această îndoelă, și tot scandalul, ce ar pute proveni din aceea. Te rog să Sângele Domnului Christos, care s'a versat și pentru sufletul păcatosului de mine, să binevoescă a mă sloboși, ca să trec la ritul latin, căci atunci nu numai se delătore ori ce îndoelă, ci voi fi și spre mare edificare și anume acelora, cari mă credea, că nu sunt catolică cu adevărat, voi fi spre edificare așa, că se vor întări și mai tare în credința catolică, ér necatolicilor așa, că prin exemplul meu se vor îndemna și ei să îmbrățășeze credința catolică.”¹⁾

După convingerea intimă a lui Sam. Klein, precum se poto vede din cele citate, uniunea cu biserica Romei nu consiste într-o „alianță politico-bisericească” cu catolicii de ritul latin, ci în mărturisirea credinței catolice întregi și mai virtos a celor patru puncte de divergință, precum el totdeuna i-a învățat pe neuniți. El a sciut și mărturisit, că între biserica noastră unită și între biserica catolică de ritul latin nu există deosebire de credință sau dogmă, ci numai deosebire de rit și disciplină, și pentru aceea, cândă a cerut dela episcopul său, să-l concedă eșirea din sinul bisericei noastre, spre a trece la biserica catolică de ritul latin, nu dice, că vre să-și schimbe credința, care este una în ambele biserici, ci numai ritul.

Samoilă Klein a fost de convingerea intimă, că această unire dogmatică nu este stricăciósă Românilor, ci folositoare, căci numai această convingere l'a putut îndemna, să lucre cu atăta zel pentru lățirea ei între Români. Pe când însă unirea a ținut-o de folositoare, pe atunci schisma sau neunierea a „detestat-o”, ceea ce nu s'ar fi întâmplat, dacă nu ar fi ținut-o de stricăciósă cel puțin din punctul de vedere al mântuirii eterne, care este bunul cel mai înalt, pentru a

cărui dobândire nefucetată trebuie să lucrăm în lumea această.

Așa dar ideile corecte ale lui Sam. Klein despre Sfânta Unire și folosele acesteia nu au nimic comun cu ideile scalciate, sau mai bine dîș, cu ficțiunile lui Densușană, în contra căroră Samoilă Klein, dacă ar trăi, tocmai așa ar protesta, precum a protestat la 1798 în fața contrariilor săi, și precum protestăm noi în ziua de astăzi. El a fost nu numai „un lucifer pe firmamentul literaturii române”, ci și un nobil al bisericei noastre, și propagatoriul zelos al sfintei Uniri, și pentru aceea nu are nimic comun cu dl. Densușană.

Ori dacă cineva voescă să afle la dl. Densușană ceva comun cu Samoilă Klein, atunci trebuie să concedă, că această comunitate consistă numai în identificarea lui Densușană cu toate erorile, în cari a cădută Klein. Astfel de erori s'au indigitat și spulberat în capitolul precedentă, unde am tractat despre genuinitatea diplomei a doua Leopoldine, despre genuinitatea instrucțiilor date teologului de lângă episcopul unit, și despre genuinitatea manifestului din 1700, și pentru aceea nu mai revenim asupra lor, deși dl. Densușană în capitolul său intitulat „istoric români despre unirea cu Biserica Romei” le repeșce din nou, reproducându testimoniile lui Klein.

Dar dacă S. Klein a greșit, el se poto ușor escusa, fiind că nu a avut la îndemână documentele de lipsă la enararea fidelă și apretierea justă a faptelor, pe când dl. Densușană le-a avut la sine acasă, însă n'a voit ori n'a sciut să se folosescă de ele.

Câtă de nefericită este dl. Densușană în invocarea auctorității lui S. Klein, se vede și din următoarele exemple. Dice adevă dl. Densușană: „Er de altă parte iesuții ceră încă de pe atunci să se facă dîșii episcop în Mitropolia de Alba-Iulia. S. Klein, scrie în această privință: „Episcopul unitu Aron după alegerea sa ca episcop s'a dus la Viena, unde multă împedecare a avut dela teologul iesuțu Pater Salbek, care voia să fie episcop sau macar vicariu.”

Aserțiunea această a lui Densușană, răzimată pe auctoritatea lui Sam. Klein, stă în contradicere cu toate documentele istorice și chiar cu natura lucrului. Așa d. es. după mörte mitropolitului unitu Atanasie protopopii au voit să pună episcop pe părintele teologu iesuțu Francisc Szunyogh, însă acesta n'a voit să primescă nici de cum demnitatea episcopescă din motivul forte adevărat, că părinți iesuții sunt obligați prin vot special înaintea lui Dumnezeu și a omenilor a nu primi nici o prelatură ori demnitate eclesiastică, decâtă numai în sinul societății lor.¹⁾ Asemenea s'a întâmplat după mörte lui Ioan Pataki cu părintele iesuțu Adam Fitter, care rugat de cler, nu a voit să fie episcop tot din motivul indigitat.²⁾ Din aceste casuri concrete putem conchide cu certitudine, că părintele iesuțu Salbek n'a umblat și n'a putut umbla după episcopie. Această conclusiune stă cu atât mai tare, cu câtă este certă, că Sam. Klein nu aduce nici un document spre a-și proba aserțiunea sa diametrală opusă cu statutele societății iesuților, ér de altă parte vedem și astăzi, că în totă Europa nu aflăm nici un episcop, care să se fi ridicat la această demnitate din societatea iesuților, deși aceștia în multe state sunt foarte numeroși și respectați pentru viața lor evlavioasă și sciința lor sacră și profană nelntrecută.

Mai departe dl. Densușană citează aceste cuvinte din S. Klein: „Er după eșirea episcopului Klein din Ardél în popor se aușiau așa cuvinte, cumcă Klein pentru aceea a eșit din țară, pentru că a vedut, că unirea nu e bună, și i-nă parut rău, că a unită atăta multime de suflete, din care cauză se întorceau la neuniere.”

¹⁾ Veđi Nilles, Symb. I. pag. 393—394.

²⁾ Id. ibid. pag. 484. și II p. 608.

¹⁾ Archiv pentru filol. și ist. pag. 739.

Că din ce motiv a eștit episcopul Klein din țară, se va vedea la altă loc. De o cam dată observăm numai atâtea, că testimoniul citat nu se poate exploata în favoarea opiniei, că S. Klein ar fi fost contrariu unirii. Acest istoriograf nu face altceva, de cât înregistrează veștile răspândite prin popor de dușmanii neîmpăcați ai sfintei uniri. Astfel de dușmani au fost foarte mulți în secolul trecut mai virtuos între Greci și Slavi și Ungurii calvini și cu durere vedem, că se mai află și astăzi oameni, cari calcă pe urmele Grecilor, Sârbilor și calvinilor magiari și întocmai ca dl. Densușan nu se sfîșcă a împrăștia în popor, mai virtuos prin o fœ ca „Gazeta Transilvaniei”, cele mai cornurate neadevăruri despre sfînta unire și apostolii ei, numai ca să discrediteze o cauză sfîntă.

Încercările lor însă se vor sfârși totdeauna de ștînca adevărului.

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Durerea mamei la această scire nimeni nu ar fi putut-o asemăna mai bine ca sibila cu a leolcei, ce-și perde pulul. Elina însă în maniere și gesturi acum nu mai era decât o mamă, dela sinul căreia s'a răpitu pruncul cel iubit. Durerea ei era fără margini și preste puțină a se descrie, sciindu-și ea copila în ghiară de tigr.

A urmat o sfătuire serioasă. Triumvirul și cu elu toți ceilalți erau de părerea, că Dionisiu să informeze pe împăratul despre cele întâmplate, căci ei nu se îndoaiau, că aici n'ar fi în joc mâna lui Tiberiu, asupra căruia nimeni nu avea influență afară de August.

„Lucrarea noastră fără de o adâncă precugetare nu ne-ar aduce altă decât o mörte sigură pentru toți,” dîse Dionisiu după o scurtă cugetare. „Augustă, după cum știți bine, e bolnavă, și creierii fiului său mașteru și adoptiv Tiberiu sunt ca mercuriul, ce s'a ridicat până la gradul ferberii, pe când la Augustă a scădut foarte. Vă puteți închipui, ce puțină sperare e aci. Nu împăratul e acela, ce ar pute să ne ajute —”

„Atunci Germanic,” observă Paul.

„Totu așa de puțin,” răspunse Dionisiu clătînd din cap.

„Nu, nu,” dîse triumvirul deodată, „dela Cesarul cel tineru nu este de a se aștepta vre-o mijlocire. Elu este omul poporului, și Roma cu multu mai bucuru s'ar supune lui decât lui Tiberiu, dar îi lipsește energia, ce o reclamă împrejurările; elu nu scie respălăti răutatea erăși cu răutate, și astfel va căde însu-și jertfă. Am dreptate?” dîse îndreptându-și ochii spre Elinu, ce-lu asculta uimit.

„Experiența ta, nobilul meu domn, nu se poate asemăna cu a mea, cu a unui străin. În modesta mea gândire și eu vedu lucrurile așa, cum le-ai spus tu. Germanic cu inima sa cea bună și umană nu se poate apropia de Tiberiu nici odată, și cu atâtu mai puțin în afacerea noastră. Pe Germanic nu ni-lu putem alege de razim, stăua lui încă se apropie de apunere,” dîse Dionisiu.

„Nouă nu ne-ar trebui alta,” dîse triumvirul, „decât probele necesare, ca să putem convinge poporul și oștea despre o nouă volnicie a tiranului. Opiniunea publică, nemulțămirea poporului și a oștii este singura putere, pe care Tiberiu o mai bagă în samă.”

„Unu mare cuvintu ai rostit, înalte

domnule!” dîse Tellus mișcat. „Căci pe Joe, de ași sci numai, unde și-a pus bălaurul nobila pradă, și vă juru, că n'ar trece o zi, până cându Roma întregă cu gladiatorii în frunte nu s'ar ridica asupra lui. S'ar pune mișelilor capetă, ce de nu astăzi, totu va trebui mâne să se pună, și astfelu amu pricinui o satisfacție și nobilului și dreptului Germanic.”

Tellus se bucura de multă popularitate și simpatie. Elu era într'adevăr bărbatul potrivit. Aglais și prietini lui privă de jumătate îngroziți, de jumătate surprinși la statura uriașă și fața hotărîtă, ce ardea de mânie și de dorință de a-și răbuna.

„Numai către Roma, domnilor!” strigă Tellus însuflețit. „Mai înainte de ce s'ar cufunda sörtele în mare, să știți hotărît, unde se află fecioră răpita.”

XXX

Cătu ce și-a aședat Paulu pe mamă-sa cu o sclavă în casa recomandată de Tellus a pornit împreună cu prietiniul său, care acum era sutaș, ca să se presinte lui Germanic și apoi să se informeze despre locul, unde ar pute să fie soru-sa.

Tellus a vorbitu cu Claudiu, sclavul eliberat de Paulu, de care cetitoriu își va mai aduce aminte. Acesta din recunoștință către Paulu a promis, că și cu prețul vieții va cerca să afle, unde petrece Agata.

Într'acestea Dionisiu a alergat la Germanic, de a căru grație se bucura elu cu deosebire, ca să-i împărtășească celea întâmplate. Voia să afle, cum își va explica Germanic lucrul, și nu cumva i-ar pute da unu sfat prețios.

Paulu după câteva ore s'a întorsu la mamă-sa aproape desperat. Cărcarea lui a fost zădarnică.

„Domnule, lasă-mi trôba asta mie și foștilor mei camerași!” i-a dîsu Tellus. „Tu vești numai, de liniștesce pe nobila ta mamă. — Ne va descoperi noștea aceea, ce dîua ne-a ascuns,” a dîsu apoi la despărțire.

Cu vorbele acestea a pornit în grabă, ca să caute locurile de intrunire ale gladiatorilor, precum și casele lor și să le vestescă ultimul scandalu inscenat de Tiberiu. Elu mai scăpă și vorbe, ce tradau, că e vorba despre devastarea unei case ori a unui palat, dar la timpul său li-se va spune totul.

Cându se apropia Paulu de sălașul mamă-sa, zări două figuri, una a unui bărbat bătrân, alta a unei fetițe, care conducea pe cel dintăiu. Elu însă nu-i examină mai de aproape, ci după câteva clipe era la mamă-sa, care îi primi liniștită și mângăiată.

„Mai înainte am primitu amănunte despre Agata,” dîse Aglais către fiul său, „și încă și mai multu, aici e însemnatu locul, unde petrece. De ar fi acum aci Tellus —” și îi întinse unu papir, pe care Estira însemnase locul acela.

„Casa Calpurnică!” dîse Paulu. „Nu mai suferă dar îndoelă, că Tiberiu e urdătoriu, — această casă e proprietatea lui Cneișu Piso și a soției lui Plancina, și ambii sunt în legătură cu Tiberiu. Sermană soră! Noștea nu va trece, fără ca să facem vre-o încercare pentru desrobirea ta! Dar ce mai ști, mamă?”

Aglais îi povesti, că unu Evreu bătrân

și venerabil și nepotă-sa, o fetiță svelă cu trăsături pline de viață, numai mai înainte au întreatu de Paulu, și fiindu că elu nu era acasă, l'a înlocuitu mamă-sa. În sara trecută erau ei în drumul spre Ostia, când nefericita Agata a fost adusă în casa ospătariului lor. Ei gândiau, că e vorba de o operă nouă a lui Tiberiu, și din interes și milă de nobila jertfă au trimis unu fecior, care să urmărescă trăsura răpitorilor, ce după unu scurtu repaus a pornit erăși, și astfel sunt în poziția de a le pute da deslușire despre sălașul Agatei.

Paulu s'a bucurat foarte multu la auzul acestei sciri. Acum scia cel puțin, de unde să începă.

„Dar mamă,” întrebă după unu moment de gândire, „cum au știut acești bunu oameni locuința ta?”

„După cum îmi spusera, au întreatu la posta militară.”

„Așadar Agata le-a spus, cine e?”

„Așa se vede, deși nu înțelegu întresul deschilinit, ce acești oameni îi pörta față de ea și de noi, cătu și-au înterruptu călătoria, ca să se amestece într'o afacere așa de periculoasă.”

„Acum știu totul. Această fată e totu aceea, care prin a ei prevenire mi-a mântuitu viața și onórea într'o clipă critică. Ea ne-a îndatorat acum din nou. Trebuie că au fostu cele două persoane, pe lângă cari am trecut în colțul drumului —”

„Cum ai putut să treci tu pe lângă ei așa de rece și fără inimă? Așa dar acesta e fata, a cărei nume l'ai pomenit tu așa de des în visurile tale?”

„E ea, mamă — tu vești, ea e vrednică de inima mea!”

„Bine, fiul meu, și eu o voi cuprinde în inima mea,” dîse Aglais privind mișcat la Paulu, care părea că la gândul frumoșei Evree și-a uitat de soră-sa. „Noi îi datorim cu multă mulțămite. Ea mi-a mai spus ceva și despre inelul și catena lui Augustă, pe cari cumnatul meu într'o zi le-a donat Agatei. Dîse, că tribunul Paterculu, a rugat-o, să i-le lase pe o vreme ore care, și nu cred, fiul meu, că Paterculu să nu fi făcutu deja pași pentru eliberarea ei.”

Într'acestea pași în odaie Tellus. „Pe noi nu ne reține nimica, nobilă domnă, ca să ne împlinim datoria noastră,” dîse elu. „Vă și aducă veste bună: cu revărsatul zilei toate școlile gladiatorilor se vor ridica asemenea unui braț și vor lovi casa Calpurnică. Și va fi monstrul, dacă jertfa lui nu va fi în viață! Întregu Palatinul va fi mistuit de foc și de sabie, pe toți deii!”

Aglais privi la elu înspăimîntat. Abia putea crede, că fică-sa să fie eliberat prin acestu mijloc. Dar nu cuteza, să i-se împotrivescă.

„Îmi pare numai rău,” continuă Tellus, că amu perdatu o zi întregă pentru pregătire. Dar de aceea nu trebuie, nobilă domnă, să fi îngrijată de sörtea ficei tale, uu . . . Etă vine și Longin și Cherias.”

Cei doi bărbați erau deja înaintea Elinei. Ea îi întreba mai multu cu ochii decât cu buzele.

(Va urma.)

Editoru și redactoru răspundătoru:

Dr. Victoru Szmigelski.

Dela Tipografia „Aurora” A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura următoarele carti:

(41) 6—10

Cuvântări bisericesci, funebre, catechese etc.

Cuvântări bisericesci (acomodate pentru orice timp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvântări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvântări bisericesci la toate sărbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 côle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvântări funebre și iertățiuni pentru diferite cazuri de morte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 côle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice populare pe dominece, sărbători ocazionale și pentru morți, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiecare care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvântări funebre și iertățiuni. Din autori renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariu etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii școlari din școlile elementare populare. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroh gr. cat. în Sat-Sugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catehetic pentru primii ani școlastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiu fost prof. de s. scriptură, catehetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariu arhiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis despre imitațiunea lui Christos, românește depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiune practică pentru cauzele matrimoniale cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericescă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletesci prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologie. 1 fl. 30 cr.

Domneșcoșca liturgie a celui dintru sânti părintelui nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiu paroh gr. cat. etc. 25 cr.

Bogățiunea Dnui Tatăl nostru. Explicată pre scurt de Ioan Boroșiu paroh gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mă uita. Colecțiune de versuri funebre, urmate de iertățiuni, epitafiă ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatrale, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă seu învățături pentru popor, culesse din gura unu școlar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novela originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novela orig. — continuarea novelei „Idealul perdut” — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novela originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebuie să se însore. Novela de Maria Schwarz. traduc. de N. F. Negruțiu. Preț. 15 cr.

Miseriile sociale. Novela de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Infuința mândriei. Novela de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimul sicastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântăreța. Novela de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunco și nepotelul. Schiță din sfera educațiunii. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu. Prețul 60 cr.

Nr. 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin morțe la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina României. Prețul 10 cr.

Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesii bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petroșca seu Cloșca cu puil de aur. Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlile popor. de T. Roșiu. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spionaje din istoria pedagogiei la noi — la Români. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corect. Cuprinsul acestui op. este foarte pretrecător, — așa că cetind și numai 1 pagină din el: caută se ridi ori cât ai fi fost de necăjit și măchnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrecu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopti de lărnă.” Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chinturi de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adecă Datini dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafiri și violele. Poesii de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versuri de dor, adunate din poezii români de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icona sufletului. Carte de rugățiuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Păcașiu preot gr. cat. în Hotoană. Ed. III. corosă și amplificată. Prețul unui esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rugățiuni și cântări bisericesci, foarte frumos ilustrată. Prețul unui esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugățiuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată, pentru pruncii școlari de ambe sexele. Prețul unui esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rugățiuni și cântări pentru pruncii școlari de ambe sexele. Cu mai multe icone frumoșe. Prețul unui esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de mai multe rugățiuni frumoșe. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistola Dnui nostru Isus Christos. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copii și copile — cu 18 ilustrațiuni intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănațului. Culesse din gura poporului bănațan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Săn-Petru la porța rațului, giune și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Leonat cel tinăr. Istoriă în versuri de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

Tot de aici se pot comanda cărți și utensilii școlastice și altfel de cărți apărute ori și unde, precum și tot soiul de papire și recuisite de scris. — În tipografia proprie se primesc spre efectuare tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosebită stimă cueză a incunoscința pre Veneratulă Cleră greco-catolică, că precum și până acum iaș asupra-mi gățirea de

iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de măsură și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescū cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au căștigatū recunoscere deosebită, și toate mă îndreptățescū la sperarea, că Veneratulă Cleră mă va împărtăși ocașionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritū renumele celū bunu, care mi-l'ami căștigatu până acum.

Prin tariful de zone dispărēndū depărtările, prin acēsta capacitatea de concurență mi-s'a măritū.

Rugāndu-mē pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariū 1892

cu deosebită stimă

Carolū Müller,

auritorū și fabric. de recuis. bisericesci.